

MINISTER ŚRODOWISKA

Warszawa, dnia 11 marca 2009 r.

Maciej Nowicki

BMwpr-070-161(4)/09

S. P. K. W. E. F. A. R. I. A. T.
Biura Prac Senackich
wpłynęło dn. 16.03.09.
nr. 1675 podpis. [signature]

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiadając na oświadczenie senatora Ryszarda Knosali, złożone podczas 26. posiedzenia Senatu RP w dniu 5 lutego 2009 r., w sprawie ochrony wód przed skutkami nielegalnego odprowadzania ścieków, przekazuję poniższe informacje.

Odnosząc się do problematyki dotyczącej indywidualnych systemów unieszkodliwiania ścieków odprowadzanych z własnych gospodarstw domowych w kontekście regulacji, które wynikają z podlegających mi aktów prawa materialnego, pragnę zwrócić uwagę, że ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (t.j., Dz. U. z 2005 r. Nr 239, z późn. zm.) zobowiązuje każdego użytkownika zasobów wodnych do budowania i utrzymywania urządzeń mających zapewnić ochronę środowiska. Ponadto, zgodnie z intencją ustawodawcy, za optymalne rozwiązanie problematyki odbioru i oczyszczania ścieków powstających na terenie aglomeracji powyżej 2000 RLM uznano ich wyposażanie w systemy kanalizacji zbiorczej zakończonej oczyszczalniami ścieków komunalnych. Takie podejście ma na celu zapewnienie przez Polskę zobowiązań wynikających z wymagań dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, w zakresie osiągnięcia wymaganego stopnia redukcji substancji biogennych zawartych w ściekach.

Wypełniając zobowiązania przyjęte w Traktacie Akcesyjnym Rząd Rzeczypospolitej Polskiej zobowiązał się do 2015 r. wyposażyć aglomeracje o RLM powyżej 2 000 w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków komunalnych. W tym celu został sporządzony *Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)*, który zatwierdziła Rada Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 r. Program ten zawiera spis inwestycji niezbędnych do wykonania na

terenie aglomeracji wraz z terminami ich realizacji, uszeregowanych w taki sposób, aby przez osiągnięcie jak największych efektów ekologicznych, uzyskać zgodność z wymogami dyrektywy Rady 91/271/EWG. Realizacja KPOŚK ma zapewnić 75% redukcję całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych pochodzących z całego terytorium państwa. Dzięki tym działaniom możliwe będzie ograniczenie eutrofizacji wód powierzchniowych, w tym także tak wrażliwych akwenów wodnych, jak jeziora, które mogą być odbiornikami oczyszczonych ścieków.

Wspomniana ustawa Prawo wodne dopuszcza również stosowanie rozwiązań indywidualnych dla utylizacji ścieków, w tym także pochodzących z budynków mieszkalnych, ale wyłącznie w sytuacjach, kiedy budowa systemów zbiorczych pociągałaby nadmierne koszty lub nie przyniosłaby korzyści dla środowiska. Ustawodawca jednakże wyraźnie zastrzega, że indywidualne rozwiązania powinny zapewniać ochronę środowiska. W związku z tym, w przypadku przydomowych podczyszczani ścieków muszą one spełniać wymagania oraz standardy jakości dla odprowadzanych ścieków. Kwestie te reguluje akt wykonawczy do ustawy Prawo wodne, a mianowicie rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. *w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego* (Dz. U. z 2006 r. Nr 137, poz. 984). Dlatego też, przy wyborze tego typu rozwiązania powinny zostać przeanalizowane m.in. takie aspekty, jak: warunki gruntowo-wodne, w tym głównie poziom wody gruntowej oraz jego wahania, charakterystyka jakościowa wybranego odbiornika ścieków, przede wszystkim z punktu widzenia jego chłonności (np. zdolności samooczyszczania się w przypadku wód powierzchniowych).

Poruszona przez senatora Ryszarda Knosale problematyka dotycząca istniejących na terenie gmin indywidualnych rozwiązań służących do przetrzymywania nieczystości ciekłych powstających w nieruchomościach prywatnych wymaga przede wszystkim analizy z punktu widzenia ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 z późn. zm.). Z ustawy tej wynika bowiem, że problematyka unieszkodliwiania ścieków odprowadzanych z własnych gospodarstw domowych może być rozwiązywana m.in. poprzez budowę zbiorczych systemów kanalizacyjnych w ramach całej jednostki osadniczej. Zgodnie z art. 5 ust. 1 tej ustawy, właściciele nieruchomości obowiązani są do przyłączenia swojej nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej. Jednakże dla części społeczności lokalnych, zwłaszcza tam, gdzie występuje niska intensywność zabudowy lub specyficzne ukształtowanie terenu (np. rejony podgórskie), budowa infrastruktury komunalnej może okazać się nieopłacalna ze względów ekonomicznych i technicznych. Wówczas ustawodawca dopuszcza w art. 5 ust. 1 pkt 2 wyposażenie nieruchomości w zbiorniki

bezodpływowe lub w przydomowe oczyszczalnie ścieków, które powinny spełniać wymagania określone w odrębnych przepisach.

Regulacje takie wynikają z przepisów wykonawczych do ustawy z 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, tj. rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. *w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie* (Dz. U. Nr 75, poz. 690). W § 26 ust. 3 przywołanego rozporządzenia uszczegółowiono sytuacje, kiedy dozwolone jest wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy lub w przydomową oczyszczalnię ścieków, którymi są: brak warunków przyłączenia do sieci kanalizacyjnej działki zabudowanej budynkami na pobyt ludzi oraz ilość ścieków nie przekraczająca 5m³/dobę. Natomiast większa ilość ścieków będzie wymagała pozytywnej opinii właściwego terenowo inspektora ochrony środowiska.

W przypadku przyjęcia rozwiązania polegającego na gromadzeniu nieczystości płynnych w zbiornikach bezodpływowych (tzw. szambach) należy liczyć się z obowiązkiem okresowego usuwania tych nieczystości do wyznaczonych miejsc ich unieszkodliwiania (stacji zlewnych) za pomocą specjalistycznego taboru asenizacyjnego. Usługi w tym zakresie mogą świadczyć wyłącznie gminne jednostki organizacyjne lub przedsiębiorstwa, które posiadają odpowiednie środki techniczne oraz zezwolenie na prowadzenie takiej działalności, udzielone przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta w trybie art. 9 cytowanej ustawy. Natomiast, stosownie do art. 6 tej ustawy, właściciele nieruchomości zobowiązani są do udokumentowania korzystania z powyższych usług, poprzez okazanie stosownej umowy oraz dowodów płatności. Taki tryb postępowania ma na celu wyeliminowanie przypadków nielegalnego pozbywania się gromadzonych ścieków (np. nieszczelne szamba) lub praktykowanego przez niektórych przewoźników, niezgodnego z obowiązującym prawem, wylewania odbieranych ścieków poza teren stacji zlewnych. Jeżeli własne gospodarstwo domowe lub rolne wyposażone jest w przydomową oczyszczalnię ścieków, z której oczyszczone ścieki będą wprowadzane do ziemi lub do wód płynących, należy mieć na uwadze przede wszystkim czynniki środowiskowe.

Z wystąpienia senatora Ryszarda Knosali wynika, że istotnym dla środowiska problemem mogą być przypadki, kiedy nieruchomości nie są podłączone do sieci kanalizacji zbiorczej i są wyposażone w przydomowe zbiorniki bezodpływowe. Wówczas, pomimo obowiązującego systemu prawa jednoznacznie regulującego kwestie pozbywania się zgromadzonych w tych zbiornikach nieczystości płynnych, dochodzi do nielegalnego ich odprowadzania do środowiska. Zgadzam się, że takie właśnie przypadki, prowadzące do zanieczyszczenia środowiska oraz degradacji zasobów naturalnych, powinny podlegać skuteczniejszym sankcjom karnym ze strony uprawnionych w tym zakresie służb ochrony środowiska. Wprowadzenie efektywniejszych rozwiązań instytucjonalno-prawnych, w tym m.in. uwzględnienie sugestii senatora o utworzeniu

służb kontrolnych o zasięgu ponadgminnym, wymaga jednakże pogłębionych analiz istniejącego już systemu.

W mojej ocenie, istnieje przede wszystkim potrzeba wzmocnienia realizacji przez gminy uprawnień, które wynikają wprost z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Podzielam pogląd, że jednym z istotniejszych działań w tym zakresie może być wzmocnienie kadrowe służb gminnych uprawnionych do kontroli przestrzegania obowiązków wynikających z tej ustawy, co jednakże będzie wiązało się z wyasygnowaniem odpowiednich środków finansowych. Dzięki temu, służby gminne mogłyby skuteczniej wykonywać m.in. obowiązki w zakresie prowadzenia ewidencji istniejących na terenie gminy zbiorników bezodpływowych oraz systematycznej kontroli częstotliwości ich opróżniania, bieżącego nadzorowaniu posiadanych umów w zakresie odbioru i transportu tych nieczystości oraz dowodów płacenia przewoźnikowi za takie usługi. Ponadto w celach prewencyjnych ważne byłoby także częstsze korzystanie przez gminy z sankcji karnych przewidzianych w art. 10 cytowanej ustawy w stosunku do właścicieli nieruchomości nie wykonujących obowiązków w zakresie systematycznego pozbywania się nieczystości płynnych gromadzonych w ww. zbiornikach, a także wobec przedsiębiorców prowadzących taką działalność bez wymaganego zezwolenia oraz z naruszeniem wymogów środowiskowych.

Odnosząc się do zagadnienia zanieczyszczenia zbiornika Turawskiego, informuję, że badania jakości wód i osadów zbiornika Turawskiego wykonywane były na zlecenie Wojewody Opolskiego. Wykazały one, że główną przyczyną zakwitów glonów w tym zbiorniku są zgromadzone w dużej ilości osady wodne, zawierające biogeny, kumulowane przez wieloletnia skutkiem odprowadzania nieczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych ścieków z zakładów przemysłowych leżących w zlewni zbiornika, w tym również z ZCh „Tarnowskie Góry” (obecnie zlikwidowanych).

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu nie prowadził corocznych badań wód zbiornika Turawskiego, gdyż badania te prowadzą organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie nadzoru nad kąpieliskami. W ramach badań monitoringowych prowadzonych przez Inspekcję kontrolowane były wody w zlewni Małej Panwi, w tym bezpośrednio dopływy zbiornika Turawskiego oraz punkty zlokalizowane powyżej i poniżej zbiornika.

Wyniki badań przeprowadzonych w latach 2004-2007 wskazują na złą jakość wód Małej Panwi wpływających na teren województwa opolskiego (V klasa), niezadowalającą jakość wód powyżej i poniżej zbiornika Turawskiego (IV klasa) oraz zadowalającą jakość wód w bezpośredniej zlewni zbiornika (III klasa) (ocena na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. *w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych*

i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód - Dz.U.2004.32.284). Analogicznie jak w poprzednich latach, w okresie 2004-2007 wody były zanieczyszczone bakteriologicznie, stwierdzono w nich obecność bakterii grupy coli typu kałowego, co wskazuje na przedostawanie do tych wód ścieków związanych z bytowaniem ludzi i zwierząt. Dotyczy to zlewni Małej Panwi powyżej zbiornika, kontrolowanej w punktach: Mała Panew – Żędowice, Mała Panew – Zawadzkie, Bziczka – Zawadzkie, Lublinca – Piotrowina/Zawadzkie, Kanał Hutniczy – Zawadzkie oraz Mała Panew – powyżej zbiornika Turawskiego (lata 2004-2006). Skażenie bakteriologiczne wód występowało również poniżej zbiornika (Mała Panew – Turawa). W bezpośredniej zlewni zbiornika zanieczyszczenie wód w tym zakresie wystąpiło sporadycznie w punktach: Libawa – Dylaki i Pruskowski P. – Łąka. Oprócz skażenia bakteriologicznego wód, charakterystyczne jest zanieczyszczenie Małej Panwi powyżej zbiornika Turawskiego związkami organicznymi, w tym azotem organicznym (klasa IV lub V w punktach: Mała Panew-Żędowice, MP-Zawadzkie, MP-powyżej zbiornika Turawskiego oraz Lublinca – Piotrowina).

Ocena wyników badań wód Małej Panwi pod kątem eutrofizacji (w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. *w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych* (Dz.U.2002.241.2093), wskazuje na przekroczenia wartości normatywnych azotanów i azotu azotanowego w punkcie pomiarowo-kontrolnym (ppk) powyżej zbiornika oraz brak przekroczeń w ppk Turawa, poniżej zbiornika. Nie są to jednak wody zagrożone zanieczyszczeniem azotanami ze źródeł rolniczych.

W 2009 r. w ramach programu monitoringu wód powierzchniowych w województwie opolskim WIOŚ przystąpił do badań wód czterech zbiorników zaporowych, w tym zbiornika Turawskiego. W ramach programu przewidziano badania w zakresie 58 wskaźników, zgodnie z wymaganiami stawianymi w tym względzie przez Ramową Dyrektywę Wodną 2000/60/WE. Badania przeprowadzone zostaną w grupach wskaźników biologicznych, fizykochemicznych, substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz bakteriologicznym.

Ponadto, w roku 2008 w wyniku działań kontrolnych wszystkie kontrolowane podmioty (Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. Antoniów k. Ozimka, Zakład Gospodarki Komunalnej ZAW-KOM Sp z o.o. w Zawadziem, Huta MAŁA PANEW w Ozimku, PACKPROFIL Sp. z o.o. w Kolonowskim, Międzygminny Zakład Wodociągów i Kanalizacji PROWOD Sp. z o.o. w Czarnowasach, Walcownia Andrzej Zawadzkie, Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Staniszcze Małe oraz ośrodki leżące bezpośrednio nad jeziorem) mają uregulowany stan formalno-prawny i działają zgodnie uzyskanymi pozwoleniami.

Wg oceny IOŚ rozwiązanie problemu zanieczyszczenia wód zbiornika Turawskiego będzie możliwe po skanalizowaniu obszarów znajdujących się w zlewni rzeki Mała Panew oraz jego oczyszczeniu z osadów wodnych.

Przedstawiając powyższe, pragnę jednakże wyjaśnić, iż zagadnienia powiązane z systemem prawnym regulującym sprawy zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie usuwania i oczyszczania ścieków powstających na terenie gminy pozostają we właściwości Ministra Infrastruktury. W związku z tym w zakresie postulowanej przez senatora potrzeby podjęcia działań mających na celu wprowadzenia bardziej efektywnych mechanizmów kontroli przestrzegania obowiązków wynikających z tego systemu powinien wypowiedzieć się przede wszystkim minister je nadzorujący.

Do wiadomości:
Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM